

УДК 340.134:[005.92:004.63]

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-2\(78\)-27](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-2(78)-27)

Юрій СЛІПЧУК

аспірант кафедри публічного адміністрування,

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»,

slipchuk_yuriy@ukr.net

ORCID: 0009-0006-7244-1843

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ

У статті проаналізовано електронне врядування у проблематиці сучасних підходів з розбудови системи публічного управління. Електронне врядування – один із засобів урегулювання суспільних відносин. Відзначено, що існування та функціонування зазначеного інституту повинно підпорядковуватися відповідним принципам. Загальне розуміння принципів зводиться до основоположних ідей, які окреслюють змістовне наповнення й засіб правового регулювання.

Наголошено, що у наукових працях підходи щодо визначення принципів адміністративно-правового забезпечення опираються першорядно на загальне визначення принципів та принципів адміністративного права. У нашому дослідженні розглянемо загальнотеоретичні підходи до «принципів» та безпосередньо до «принципів адміністративно-правового забезпечення». Це надасть можливість ґрунтовно підійти до досліджуваного питання та на основі існуючих наукових доробків, загальних підходів визначити поняття «принципи адміністративно-правового забезпечення електронного врядування» та виокремити групу принципів, що визначають даний напрям.

Принципи права, на відміну від норм права, не закріплюють в жорсткому форматі зміст поведінки, вони спроможні в більшій мірі оперативніше відгукуватися з приводу змін суспільного життя, й тому використання та інтерпретація норм права повинно здійснюватися згідно принципів права. Тобто, принципи права вважаються винятковою системою координат, в межах якої відбувається розбудова права, є упередженням наслідку доцільного наукового визначення усталених закономірностей розвитку права, й одночасно – курсом, що визначає тренд його розвитку.

Відзначено, що однією із фундаментальних основ адміністративно-правового забезпечення розбудови електронного врядування в Україні є принципи реалізації такої діяльності. Зазначене обумовлено тим, що будь-яке правове, соціально-економічне або суспільне явище має свої витоки. Зокрема мова йде про його формування та розвиток, про те, що лежить у його основі. Й саме через таку категорію як «принципи» розкривається його базис. Нормативне забезпечення розбудови електронного врядування в Україні є вагомим, адже саме ефективне адміністративно-правове забезпечення виступає однією із ключових детермінант розвитку електронного врядування в Україні. Принципи адміністративно-правового забезпечення виступають тими основними засадами, на яких базується вся система адміністративно-правового забезпечення електронного врядування в Україні.

Ключові слова: розбудова публічного управління, нормативний механізм публічного управління, управління змінами, електронне врядування, концепції розвитку публічного управління, органи публічної влади.

Yury Slipchuk. PRINCIPLES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF ELECTRONIC GOVERNMENT

The article analyzes electronic governance in the context of modern approaches to developing a public administration system. Electronic governance is one of the means of regulating social relations. It is noted that the existence and functioning of the specified institution must be subject to the relevant principles. The general understanding of the principles is reduced to the fundamental ideas that outline the content and means of legal regulation.

It is emphasized that in scientific works, approaches to defining the principles of administrative and legal support are based primarily on a general definition of the principles and principles of administrative law. In our study, we will consider general theoretical approaches to «principles» and directly to «principles of administrative and legal support». This will provide an opportunity to thoroughly approach the issue under study and, on the basis of existing scientific achievements and general approaches, to define the concept of «principles of administrative and legal support for e-government» and to identify a group of principles that define this direction.

The principles of law, unlike the norms of law, do not fix the content of behavior in a rigid format; they are able to respond more quickly to changes in social life, and therefore the use and interpretation of the norms of law should be carried out in accordance with the principles of law. That is, the principles of law are considered an exceptional coordinate system within which the development of law takes place, are the objectification of the result of an expedient scientific definition of established patterns of the development of law, and at the same time – a course that determines the trend of its development.

It is noted that one of the fundamental foundations of the administrative and legal support for the development of e-government in Ukraine are the principles of implementing such activities. This is due to the fact that any

legal, socio-economic or social phenomenon has its origins. In particular, we are talking about its formation and development, about what lies at its core. And it is through such a category as «principles» that its basis is revealed. Regulatory support for the development of e-government in Ukraine is significant, because it is effective administrative and legal support that is one of the key determinants of the development of e-government in Ukraine. The principles of administrative and legal support are the basic principles on which the entire system of administrative and legal support for e-government in Ukraine is based.

Key words: *development of public administration, regulatory mechanism of public administration, change management, e-government, concepts of public administration development, public authorities.*

Постановка проблеми. Принципи визначають зміст права й його структуру, оскільки саме вони вважаються вказівником пов'язаності теоретичних знань в рамках системи права, а також їх взаємодії. З огляду на теоретичну розробленість принципів і їхнє практичне впровадження залежить стабільність окремо взятого інституту, тому актуальність дослідження принципів адміністративно-правового забезпечення електронного врядування слід сформулювати з огляду на той аспект, що ступінь їх науково-теоретичної розробленості й практичного впровадження має цілеспрямований вплив на ефективність досліджуваного явища, а його функціонування в значній мірі залежить від керівних засад, ідей.

Наукових праць, що присвячені означеному напрямку є досить багато. Досить часто дослідники оперують такими термінологічним апаратом як «принципи», «основа» «засади», а також подібними дефініціями. Поміж тим, їх застосовують в спеціалізованих словосполученнях, зокрема таких як «принципи права», «принципи правового регулювання», «принципи адміністративної діяльності», «засади реалізації» та ін.

Аналіз останніх досліджень. Основи змістового розуміння та застосування дефініції «принципи» як юридичної категорії, зокрема й адміністративної науки, заклали напрацювання таких вчених, як В. Авер'янов, А. Бабенко, О. Борисова, І. Шаповалова, І. Гриценко, Р. Мельник, А. Пухтецька та багато інших. Для аналізованого дослідження провідне значення мають праці таких науковців як М. Болдуєв, О. Болдуєва, С. Ісіков, А. Гнатовська, Т. Гуржій і Ю. Бодров, О. Дніпров, Р. Завада, І. Костенко, М. Міхровська, Т. Нижній, І. Погребняк, М. Сокіран, О. Романчук, В. Харенко, О. Толстанов та інші.

Мета статті – проаналізувати розбудову електронного врядування в Україні в частині принципів правового забезпечення електронного врядування.

Виклад основного матеріалу. У тлумачним словнику термін «принцип» визначено як: 1) ключове вихідне положення якоїсь наукової системи, теорії; 2) властивість, що покладена в серцевину створення чи здійснення чого-

небудь, засіб створення чи виконання чогось; аксіома, що покладена в основу діяльності якої-небудь організації.

Дослідники виділяють кілька груп розуміння дефініції «принцип» як правової категорії, зокрема: а) фундаментальна правда (істина), доктрина, закон, гіпотеза; б) загальне правило чи стандарт; в) сукупність моральних й етичних стандартів; г) визначена наперед політика чи спосіб дії; д) основа чи необхідний якісний складник чи елемент, який визначає внутрішню природу чи окремі характеристики поведінки.

Дослідники вивчали загальнотеоретичні аспекти заявленої до розгляду проблематики, чи ж суміжні або дотичні до неї, не концентруючи свої наукові пошуки на аналізі саме принципів адміністративно-правового забезпечення електронного врядування як окремого предмету дослідження.

Принципи представляють собою керівні, основоположні засади систем, діяльності, теорій або функціонування чого-небудь, керівні правила здійснення певної діяльності й інше [15].

Принципи, як правова категорія, вважаються фундаментальними ознаками із багатогранними аспектами, що фактично неможливо охопити однією загальною дефініцією; вони є визначальними щодо організації і діяльності державних та громадських організацій, виявляючи їх основи, сутність, закономірності життєдіяльності, тенденції і потреби; відіграють провідну роль у організації і роботі усіх державних, громадських органів, а також організацій; в принципах розкривається змістова складова функціонування органів (організацій), з'ясовується їх сутнісне наповнення й засади, закономірності життєдіяльності, а також тенденції і потреби [16].

Під принципами в сучасній теорії адміністративного права осмислюються найбільш загальні й стабільні вимоги, об'єктивно обумовлені основи, на яких ґрунтується адміністративна діяльність суб'єктів владних повноважень із ціллю гарантування прав, свобод та законних інтересів приватних осіб, а також ординарного функціонування інститутів громадянського суспільства та держави загалом [12].

На підставі аналізу визначень виокремлюють ключові характеристики принципів права: є головними ідеями й вихідними засадами в праві; виступають як керівні положення, які концентрують основний зміст права; є основою правової системи, навколо якої класифікуються правові норми/інститути; є носіями інформації у концентрованому вигляді; направляють правотворчу/правозастосовну діяльність, надаючи відповідні орієнтири й заповнюючи в праві прогалини при розв'язанні різних життєвих ситуацій; можуть впроваджувати світовий досвід розвитку права й цивілізації; формуються в вигляді незаперечних вимог щодо учасників суспільних відносин із ціллю гармонійного поєднання суспільних інтересів; визначають особливості формування, розвитку й функціонування правової системи; є об'єктивно обумовленими історичними категоріями, виходячи з закономірностей суспільного життя; виступають ідейно-політичною категорією, яка забезпечує вплив інформаційно-виховний на суспільство [12].

Значення принципів права відображається в тому, що вони: а) постають відповідною засадою, фундаментальною будовою правової системи; б) є вказівником щодо генерування й розвитку права; в) мають суттєвий вплив на формування правової свідомості людей та здатні бути безпосередньою основою щодо ухвалення індивідуальних правових рішень в визначених справах; г) за умов недоліків в законодавстві саме принципи права можуть застосовуватися як юридичний доказ щодо розгляду питання про право, за таких умов вони постають як основне джерело права, а також підмагають вірній інтерпретації правових норм.

Переважно принципи права фіксуються в актах законодавства чи ж впливають з змістовного наповнення конкретних правових норм (положень) та віддзеркалюють відповідну систему цінностей суспільства, а також мають правову форму забезпечення.

Усі принципи права можна класифікувати в залежності від засобів зовнішнього прояву у тих чи інших дійсних юридичних джерелах, зокрема конституції та конституційних законах, міжнародних нормативно-правових актах і договорах, звичайних законах та навіть підзаконних актах.

Важливе значення для дослідження даного терміну відводиться принципам адміністративного права. В українській теорії адміністративного права означені принципи вважаються невід'ємним складником цієї сфери. Так, у загальній частині адміністративного права закладено основні принципи, які окреслюють всі складові предмета адміністративного права й у цій сфері регулюють суспільні

відносини. Ці принципи в особливій частині мають свій прояв у регулюванні суспільних відносин щодо адміністративно-політичної сфери, управління економікою й соціальною, культурною сферами.

У наукових доробках вчені адміністративісти надають власні визначення дефініції «принципи адміністративного права» та в переважній більшості сходяться в наступних твердженнях:

- принципи адміністративного права – основні засади, положення, ідеї, що покладені у основу галузі;

- принципи адміністративного права – підстава щодо формування і функціонування системи й змісту галузі;

- принципи адміністративного права є підґрунтям задля адміністративно-правових норм;

- принципи адміністративного права – основа щодо діяльності суб'єктів адміністративного права;

- принципи адміністративного права – гарантія забезпечення прав, свобод людини й громадянина, також звичайного функціонування інститутів громадянського суспільства та держави [17]. Ці тези віддзеркалюють змістовне наповнення та значення принципів адміністративного права.

Серед напрямів досліджень, що стосуються принципів адміністративно-правового забезпечення різних сфер, варто звернути увагу на працю Ю. Лавренюка, де обґрунтовано під принципами адміністративно-правового забезпечення економічних інтересів України розуміти нормативно закріплені визначальні основи (засади) адміністративно-правового регулювання, які здійснюються з зазначеною метою. На думку дослідника, принципи адміністративно-правового забезпечення вважаються новелою у теорії адміністративного права, що властиві наступні особливості:

- незважаючи на присутність загальної місії, всі принципи адміністративно-правового забезпечення відбивають універсальну, вищу «надціль» – це гарантування прав й свобод людини, що знаменує до сприймання функціонування держави в означеній сфері виключно як комплексної гарантії цих прав, свобод;

- нормативний характер означених принципів означає відображення їх в нормативних документах, проте першорядно, програмного характеру;

- опрацювання подальшого розвитку принципів адміністративно-правового забезпечення передбачає урахування надбань як адміністративно-правової доктрини, так і доктрини державного управління.

Доцільним є звернути увагу на дослідження Ю. Пустовіт, в якому запропоновано під принципами адміністративно-правового забезпечення продовольчої безпеки розуміти науково обґрунтовані основні засади, вихідні положення, що визначають особливості виникнення і розвитку, а також функціонування інституту адміністративно-правового забезпечення продовольчої безпеки, є базою щодо розвитку науки адміністративного права в складі з інститутами, впроваджують в собі цінності, які визначають правосвідомість і правову поведінку суб'єктів адміністративних відносин, зокрема: адміністративно-правового забезпечення продовольчої безпеки. М. Сокіран запропонував під системою принципів адміністративно-правового забезпечення стійкості критичної інформаційної інфраструктури розуміти сукупність основних керівних засад, що враховують інтереси людини, суспільства та держави, на основі (підставі) яких формується державна політика, що надає змогу об'єктам критичної інформаційної інфраструктури протистояти загрозам і швидко відновлюватися після порушень функціонування. О. Яра надає визначення принципам адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти в Україні як у найбільшій мірі загальні й сталі вимоги, неупереджено обумовлені основи, на яких ґрунтується науково-педагогічна виховна діяльність суб'єктів навчально-виховного та наукового процесу й адміністративної діяльності суб'єктів публічних органів.

У сучасній теорії виокремлюють принцип верховенства права й принципи належного врядування, як головні засади публічного адміністрування. Принцип верховенства права в адміністративному праві вважається первинною об'єктивною засадою, на основі якої базується адміністративно-правова діяльність суб'єктів публічного управління, адміністративного суду й інших учасників адміністративно-правових відносин із метою забезпечення прав, свобод й інтересів фізичних/юридичних осіб і публічного інтересу держави. До особливостей принципу верховенства права відносять те, що: найвищою значущістю постає людина, її права, свободи, а інші цінності, передусім держава та закон, вважаються вторинними; законодавство та право не є рівнозначні, нормативно-правовий акт, що зумовлює до порушення прав, свобод людини й громадянина, слід вважати неправовим, таким, що не підпадає під виконання, окрім того вважається карним його виконання; законодавство, яке

відповідає теорії природного права, підлягає беззаперечному виконанню, а його невиконання вважається карним; даний принцип окреслює змістовну складову та направленість діяльності держави. Складниками принципу верховенства права є засади: а) законності, як утвореним від принципу верховенства права й не повинен суперечити йому; б) юридичної визначеності; в) запобігання зловживання повноваженнями; г) рівність перед законом та недискримінація; ж) доступу до правосуддя.

Слід відмітити, що система принципів, що регулюють адміністративно-правове забезпечення електронного врядування, не є сталою та постійно розвивається. Розглядати можна ці принципи як такі, що характеризуються міжгалузевим характером, адже відносини в сфері електронного врядування є комплексними. Слід зазначити про існування таких ключових складників, що перебувають в тісному діалектичному взаємозв'язку: соціально-економічної, інформаційної та правової парадигм.

У аспекті правової природи електронного врядування варто розуміти, що головним принципом з приводу функціонування зазначеної системи вважається захист прав і свобод громадян та забезпечення їх законних інтересів в різних сферах. Проте принцип справедливості й рівності передбачає належність вибору за умов конфлікту інтересів.

Електронне врядування урегульовується також через норми конституційного права шляхом унормування функціонування означеного інституту світоглядними визначальними конституційними нормами, зокрема:

- найвищою соціальною цінністю є людина, саме тому головним завданням побудови врядування має бути спрямованість на особистість;

- реалізація принципу верховенства права означає, що особа в її взаємовідносинах із державою виступає не як об'єкт державної діяльності та впливу задля досягнення суспільної цілі, а як рівноправний суб'єкт;

- відображення прагнення України щодо побудови правової, соціальної і демократичної держави першорядно через демократизм конституційного ладу як засіб запобігання узурпації влади й її відчуженню від громадян, тому електронна демократія постає фактично основною центральною частиною системи електронного врядування;

- забезпечення принципу демократизму, що визначає необхідність широкого залучення щодо обговорення законодавства, громадськості, урахування різноманітних

інтересів соціальних груп шляхом правового узгодження, саме тому конституційно-правові відносини між державою й інститутами громадянського суспільства гарантуються через перебазування переважної більшості форм участі громадськості у електронний формат;

– закріплення та захист прав і свобод людини й громадянина. Електронне врядування не лише окреслює можливості реалізації прав людини, проте й забезпечує можливості щодо протидії їх порушенню, оскільки потенційний негативний вплив порушень прав людини он-лайн на демократичний розвиток і безпеку індивіда та держави потребує створення ефективних і відмінних від уже існуючих механізмів захисту таких прав. Ключова складність полягає в тому, що прояви порушень прав людини он-лайн досить складно відстежити, оцінити й застосувати ефективні інструменти протидії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, в наукових дослідженнях до ключових характеристик принципів адміністративно-правового забезпечення відносять: засади; які визначені в нормативно-правових актах; що створюють умови; на яких базується будь-яка діяльність; що регламентується і регулюються.

Таким чином, в наукових дослідженнях автори по-різному тлумачать принципи адміністративно-правового забезпечення в залежності від сфери дослідження, поміж тим є й низка спільних рис. Наукові підходи надали можливість сформулювати авторське визначення поняття «принципи адміністративно-правового забезпечення електронного врядування» під яким пропонуємо розуміти основоположні

керівні ідеї, засади, що визначають особливості виникнення, функціонування, розвитку та розбудови інституту адміністративно-правового забезпечення електронного врядування, зорієнтовані на реалізація прав, свобод та законних інтересів їх учасників.

Опираючись на аналіз наукових поглядів і законодавчих норм, спробуємо визначити перелік принципів адміністративно-правового забезпечення електронного врядування. Ці принципи можна розглядати як основні організаційно-правові засади функціонування системи адміністративно-правового забезпечення розбудови електронного врядування.

Сьогоденні суспільні відносини, до яких відноситься електронне врядування теж застосовує принципи права як основоположні засади стосовно формування і функціонування цієї системи. Беззмінним вважається той аспект, що провідні парадигми, що вироблялися на протязі років людством мають оперувати й у системі штучного інтелекту. Однак проблемним аспектом є те, що принципи права лише частково можуть гарантувати світоглядні ціннісні підходи. Й саме правотворчий процес постає фундаментом створення нових норм права, так само, при дійсному використанні системи, принципи права не є в достатній мірі продуктивними та вимагають розширення і правового регулювання зі сторони держави. В той час, коли здійснюється процес створення норм права в контексті функціонування електронного врядування в усіх сферах суспільного життя з'являються протиріччя, неузгодженість інтересів окремих верств суспільства. До завдання держави входить покращити (оптимізувати) такі інтереси.

Література:

1. Барегамян С. Х., Карпі Ю. В. Електронне урядування на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях: сучасний стан та перспективи впровадження в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. № 11. 2019. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1522> DOI: 10.32702/2307-2156-2019.11.30
2. Бевз С. Адміністративно-правове регулювання електронного урядування у сфері господарської діяльності. *Актуальні проблеми правознавства*. № 3(19). 2019. С. 23–28.
3. Блінова Г. О. Правові засади використання електронних інформаційних ресурсів в концепції цифрової держави. *Проблеми сучасних трансформацій*. № 2. 2021. С. 53–60. DOI: <https://doi.org/10.54929/pmtl-issue2-2021-10>
4. Бортник Н. П. Адміністративно-правове регулювання електронного врядування в Україні. Академічні візії. Вип. 20. 2023. URL: <file:///D:/Users/User/Downloads/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf> DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10012372>
5. Деякі питання електронної взаємодії електронних інформаційних ресурсів : постанова Кабінет Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-п#Text>
6. Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних : постанова Кабінет Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 867. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2016-%D0%BF#Text>
7. Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів: постанова Кабінет Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357-2018-п#Text>

8. Деякі питання реалізації Закону України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» : постанова Кабінету Міністрів України від 13 січня 2023 р. № 111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2023-%D0%BF#Text>
9. Деякі питання реформування державного управління України : розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>
10. Дурман М. О, Дурман О. Л., Лінецька Я. М. Законодавче та нормативно-правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні. Наукові перспективи. № 1(19). 2022. С. 104–115.
11. Завада Р. С. Правова природа електронного урядування: аспект адміністративно-правового характеру. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Вип. 35. 2022. С. 251–255. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7884240>
12. Калішенко Є. Правове забезпечення розвитку електронного урядування в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. № 7. 2019. С. 140–146. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313.2019.7.25>
13. Ковтун М. С., Моїсєєва Є. О., Маркосян В. Г. Проблеми надання електронних послуг в Україні. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2022. С.163–167. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.31>
14. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Лук'янова Г. Ю., Венгліньська А. С. Особливості впровадження електронного урядування в органах виконавчої влади України. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. № 4. 2021. С. 175–179. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.04.30>
16. Мазур О. Г. Нормативно-правові засади електронного урядування для модернізації адміністративних процесів в органах публічного управління України. *Державне управління та місцеве самоврядування*. Вип. 2(45). 2020. С. 45–56. Doi: 10.33287/102018
17. Мінько О. Нормативно-правове регулювання забезпечення безпеки публічних інформаційних сервісів в Україні. *Law. State. Technology*. № 2. 2024. С. 30–34. doi: 10.32782/LST/2024-2-6
18. Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2019 р. № 1137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-%D0%BF#Text>
19. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
20. Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції : Закон України від 2 липня 2015 року № 577-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/577-19#Text>
21. Про внесення змін до Критеріїв, за якими здійснюється визначення підприємств, установ та організацій, які мають важливе значення для галузі національної економіки в сфері цифровізації : наказ Міністерства цифрової трансформації України від 22 серпня 2023 р. № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1591-23#Text>
22. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України : Закон України від 23 лютого 2006 року № 3475-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15#Text>
23. Про деякі заходи із забезпечення надання якісних публічних послуг : Указ Президента України від 4 вересня 2019 р. № 647/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647/2019#Text>
24. Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг : Указ Президента України від 29 липня 2019 р. № 558/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/558/2019#Text>
25. Про затвердження Положення про інформаційно-комунікаційну систему «Програмна платформа для надання електронних послуг, у тому числі адміністративних» : рішення II сесії IX скликання Київської міської ради від 14 грудня 2023 року № 7569/7610. URL: <https://kmr.gov.ua/sites/default/files/7569-7610.pdf>
26. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>
27. Про затвердження Порядку надання електронних публічних послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців у автоматичному режимі : наказ Міністерства юстиції України, Міністерства цифрової трансформації України від 14 липня 2022 р. № 2933/5/66. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0780-22#Text>
28. Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах : постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2006 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%D0%BF#Text>
29. Про медіа : Закон України від 13 грудня 2022 року № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
30. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг : Закон України від 15 липня 2021 року № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text>

31. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінет Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text>
32. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні : розпорядження Кабінет Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 918-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80#Text>
33. Романчук О. З., Бисага Ю. М., Берч В. В., Нечипорук Г. Ю., Чечерський В. І. Електронне урядування: конституційно-правове дослідження: Монографія. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021. 196 с.
34. Chorna Olga, et al. Anti-Crisis regulation of enterprises through digital management. *International Journal of Professional Business Review: Int. J. Prof. Bus. Rev.*, 2023, 8.5: 90.
35. Radchenko Oleksandr, et al. (ed.). National security drivers of Ukraine: information technology, strategic communication, and legitimacy. Springer Nature, 2023.
36. Semenets-Orlova, I., et al. Distance learning technologies and innovations in education for sustainable development. *Stud. Appl. Econ*, 2021, 39.5.
37. Shmalenko, Iuliia; Yeftieni, Natalia; Semenets-Orlova, Inna. Impact of social media influencers on public policy and political discourse. In: International Conference on Social Science, Psychology and Legal Regulation (SPL 2021). Atlantis Press, 2021. p. 88–93.

Дата надходження статті: 18.06.2025

Дата прийняття статті: 30.06.2025

Опубліковано: 01.10.2025